

J OSEP P ALÀCIOS

HOME DE LLETRES



SALVADOR ORTELLS MIRALLES (ED.)

IL·LUSTRACIONS DE MANUEL BOIX



Diputació
de València

Cultura



institució
alfons
el magnànim

2025

Aquest llibre s'ha publicat amb la col·laboració de la Càtedra Joan Fuster de la Universitat de València i de l'Ajuntament de Sueca.



Edició composta amb les tipografies Bembo i —exclusivament per a les capitulars— Bodoni, impreses sobre paper Arena natural rough de 90 g/m² per a l'interior, i Conqueror blanc, verjurat, de 200 g/m² per a la coberta.

Primera edició: setembre 2025

© Dels textos: els autors, 2025

© De les il·lustracions: Manuel Boix

© De les fotografies: Jesús Císcar, Àlvar Ruiz, Francesc Vera i PRATS i CAMPS

© D'aquesta edició:

Institució Alfons el Magnànim

Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació

Diputació de València

Corona, 36 – 46003 València

Tel.: +34 963 883 169

magnanim@dival.es

www.alfonselmagnanim.net

Disseny i maquetació: P.A. & A.G. (a la manera palatina i boixana de J.P. & M.B.)

Direcció d'art i recerca d'inèdits: Pep Aranda i Abel Guarinos

Amb agraïment especial a Àngela Ferrando, Anna Chornet, Anna Boix,

Pilar Marín i J. Antoni Carrasquer

Impressió: La Imprenta CG – Paterna (València)

ISBN: 978-84-1156-110-5

Dipòsit legal: V-3710-2025

ÍNDEX

II

SALVADOR ORTELLS MIRALLES

I CARME GREGORI SOLDEVILA

Pròleg

17

ANTONI FURIÓ

Un nu de JP.

Quatre paraules sobre la vida i l'obra
d'un escriptor ocult

57

JOAN TODO

L'univers literari de Josep Palàcios

81

JAUME C. PONS ALORDA

Palàcios:

passions, pous, poemes

121

SALVADOR ORTELLS MIRALLES

Reescriptura i destrucció
en l'obra literària de Josep Palàcios

151

MARIA DASCA

Alfabet,

una “novel·la” protagonitzada per lletres.

Una lectura

171

FRANCESCA CERDÀ MOLLÀ

Josep Palàcios, traductor:
les col·laboracions amb Joan Fuster

197

ADRIÀ PUJOL CRUELLS

VII notes nades d'*Alfabet Terminal*,
d'una traducció possible

221

MARTÍ DOMÍNGUEZ

El pou de les lletres:
la biblioteca de Josep Palàcios

235

ABEL GUARINOS VINYOLES

JP, pintor • MB, escriptor
(o és a l'inrevés?)

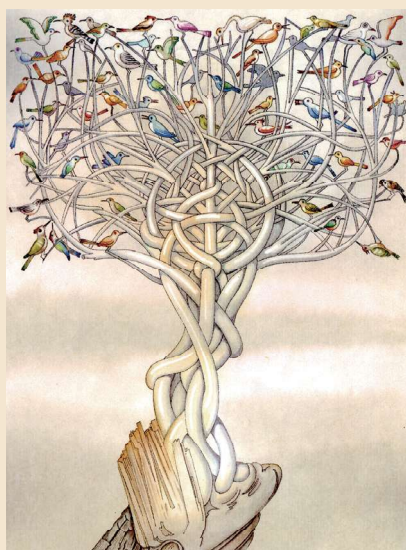
263

ANTONI FURIÓ

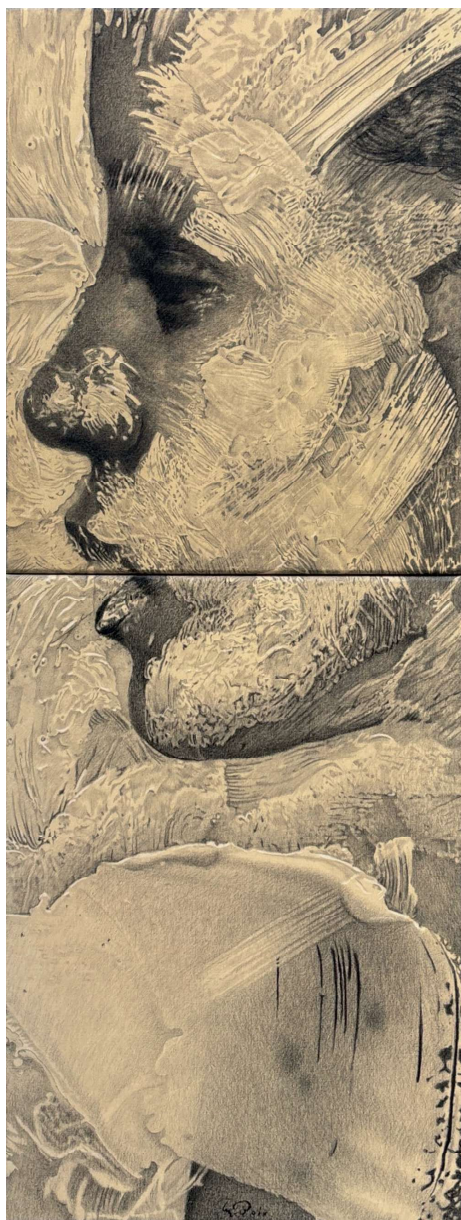
Catàleg de l'obra de Josep Palàcios

P RÒLEG

Salvador O rtells M iralles
Carme G regori S oldevila



LES QUATRE ESTACIONS. PRIMAVERA (1992)



ROSTRE QUE ES TALLA PER LA MEITAT (2002)

BEN POCS ESCRIPTORS HAN ACONSEGUIT, EN

vida, l'acord unànime de la crítica com Josep Palàcios Martínez (Sueca, 1938-2025), valorat com una de les veus més singulars en la història de la literatura catalana, més enllà del període temporal que comprén la seua producció, iniciada en els anys cinquanta del segle passat i febrilment activa fins pocs mesos abans de la seua mort, el 5 d'abril de 2025, data que clou el que Palàcios anomenava irònicament l'Era Definitiva. Com indica el títol d'aquest llibre, Josep Palàcios va transcendir els límits de l'escriptor convencional per a endinsar-se en la dimensió de l'«home de lletres» que, a més de conrear els gèneres poètic, narratiu i assagístic, va esdevenir un reconegut traductor, editor, tipògraf i bibliòfil. En ell van confluïr la pràctica totalitat de les disciplines relacionades amb el fet literari, en les quals va excel·lir, malgrat que la seua projecció mediàtica no va estar a l'altura de seua vàlua literària, si bé va obtenir reconeixements i distincions remarcables com el Premi València de Literatura (1958), el Premi de la Crítica de poesia del País Valencià (1982), el Premio al Libro Mejor Editado en España (1986) o el Premi de la Crítica Serra d'Or de narrativa (1990).

Entre els motius que n'han mitigat la projecció abans al·ludida, no ocupa un lloc menor la distribució limitada dels seus llibres, editats quasi sempre en publicacions de difícil accés per al públic lector, si més no fins a l'aparició, el 2013, dels dos volums de *La imatge*, que recullen una gran part de la seua obra. D'altra banda, la literatura de Palàcios, situada al marge de les modes i impulsada per una alta exigència formal, reuneix totes les característiques per a passar inadvertida en la societat actual, que tendeix a consumir «productes literaris» que no requereixen gaire esforç intel·lectual. Tanmateix, no s'ha de perdre de vista que Palàcios també va ser, per decisió pròpia, un escriptor ocult, que, si havíem de dir-ho emprant un símil del món de la política, mai no va mostrar cap interès a sortir en la foto.

En qualsevol cas, convé advertir que Josep Palàcios compta, ara per ara, amb un reduït però fervorós grup de lectors que com més va més s'eixampla. En aquest sentit, no han estat pocs els estudiosos i els escriptors que, en les darreres dècades, han reivindicat la seua obra literària. Ja el 1988, l'Ajuntament de Sueca va promoure el muntatge d'una exposició bibliogràfica i la publicació de dos petits volums dedicats a Palàcios, a cura d'Antoni Furió, per tal de donar suport a la seua candidatura al Premi de les Lletres Valencianes. La nòmina de personalitats de l'àmbit cultural que hi van col·laborar —Max Canher, Isidor Cònsul, Marta Pessarrodona, Ricard Blasco, Manuel Boix i Joan Fuster, entre d'altres— ratifica el prestigi literari associat a la figura de Palàcios. Molt més recents, ambdues de

2012, són les monografies que li van dedicar les revistes *L'Aiguadolç* i *Pèl Capell* i, per partida doble, *Caràcters*, en 2008 i 2017.

El present volum, una mostra més de l'interés renovat que desperta la literatura de Palàcios, recull i amplia les ponències de la Jornada «Josep Palàcios, home de lletres», que van organitzar la Càtedra Joan Fuster, de la Universitat de València, la Institució Alfons el Magnànim, de la Diputació de València, i l'Ajuntament de Sueca, el 13 de juny de 2024, a l'Espai Joan Fuster de Sueca. Coordinada pels qui signem aquest pròleg i presidida per Josep Enric Estrela, aleshores director de la Institució Alfons el Magnànim, hi intervingueren el catedràtic d'Història Medieval Antoni Furió, que es va ocupar de la vida i l'obra de l'homenatjat; l'escriptor Joan Todó, que va abordar el complex univers literari de l'autor; Francesca Cerdà, doctora en Estudis de Traducció i especialista en les traduccions en col·laboració de Josep Palàcios i Joan Fuster; l'escriptor i traductor Adrià Pujol, que va exposar les dificultats derivades de la seua traducció al castellà d'*Alfabet Terminal*; i, en darrer terme, el poeta Jaume C. Pons Alorda, que va desgranar els eixos principals que travessen les creacions literàries de Palàcios. Afortunadament, Josep Palàcios va poder seguir de prop els preparatius d'aquest acte d'homenatge amb l'interés i l'emoció continguda de qui, malgrat ser poc amic dels reconeixements públics, se sent valorat pels companys de professió i pel nombre públic assistent a la jornada. I si bé no hi pogué assistir per motius de salut, després de l'acte va departir amablement amb bona part dels ponents al seu domi-

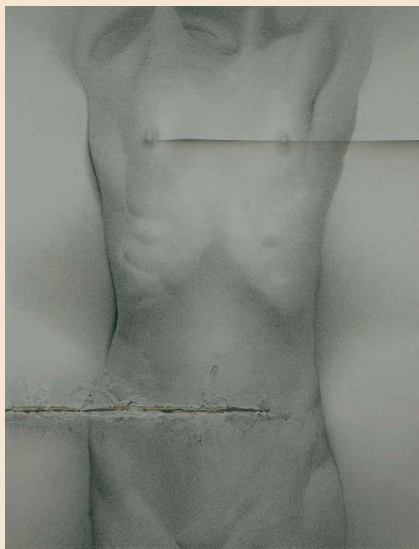
cili particular, tot i expressant la gratitud per la futura publicació d'aquest volum.

Amb posterioritat a les contribucions esmentades en la jornada, s'han afegit al volum quatre textos més, que completen una visió global i detallada de la trajectòria de l'escriptor. Així, el novel·lista i assagista Martí Domínguez ha posat l'èmfasi en una de les facetes que més han seduït el nostre autor, la bibliofília; el gestor cultural Abel Guarinos ha abordat la fecunda i dilatada relació entre l'artista plàstic Manuel Boix i Palàcios; la professora Maria Dasca, de la Universitat Pompeu Fabra, ha realitzat una anàlisi minuciosa d'*Alfabet*, una de les creacions més emblemàtiques de Palàcios; i Salvador Ortells ha reflexionat al voltant d'un tret essencial de la seua obra, la voluntat de reescriure's *ad infinitum*. A més, en apèndix, s'hi ha adjuntat un índex bibliogràfic elaborat per Antoni Furió que abasta més de seixanta anys de dedicació apassionada de Palàcios a la literatura, una tasca que l'historiador i bibliotecari J. Antoni Carrasquer també havia compilat, fins a inicis del segle XXI, en la voluminosa i ben documentada *Bibliografia suecana (ss. XVII-XXI)* (2005).

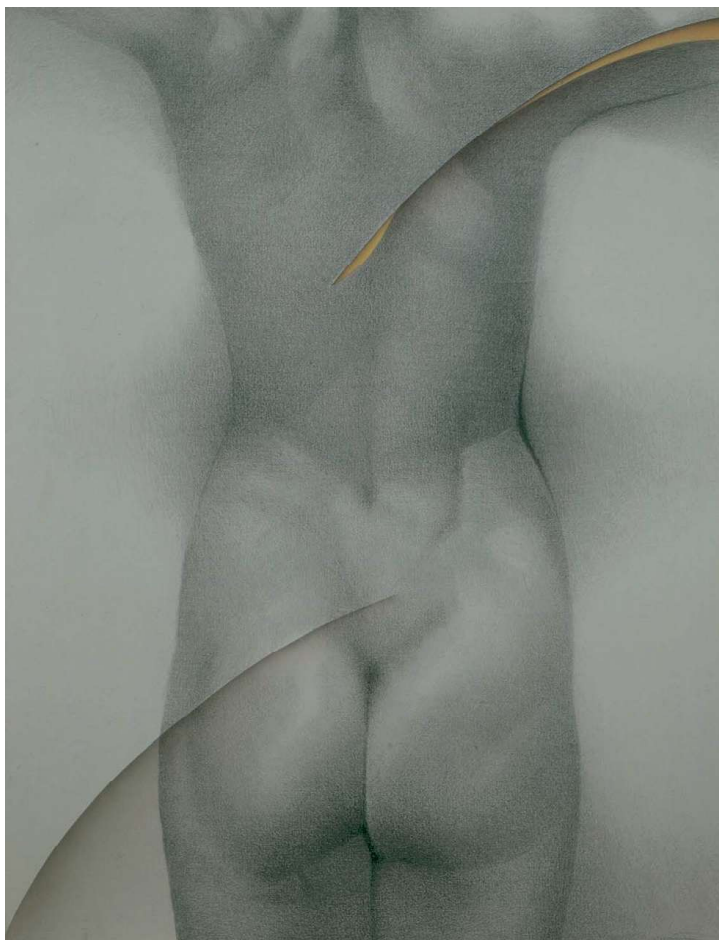
En definitiva, aquest llibre, inspirat en les belles i acurades edicions de bibliòfil de Josep Palàcios en col·laboració amb el pintor Manuel Boix, que ha cedit generosament les imatges que acompanyen els textos, vol ser una contribució decidida a la difusió d'un autor fonamental en la història recent de les nostres lletres, una iniciativa que no hauria estat possible sense la Institució Alfons el Magnànim, la Càtedra Joan Fuster i la regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Sueca.

UN NU DE JP.
QUATRE PARAULES
SOBRE LA VIDA I L'OBRA
D'UN ESCRIPTOR OCULT

Antoni Furió



ALFABET. K. DE ...KER (1986)



ALFABET. L. DE LITERATURA (1986)

L'ANY ZERO DE L'ERA DEFINITIVA S'ESCAIGUÉ, com és ben sabut, el 20 de març de 1938. Faltaven encara un any i onze dies perquè acabàs la guerra, una guerra que havia deixat Sueca sense homes joves ni majors, transferits al front, però que al mateix temps l'havia omplerta de refugiats, de dones i xiquets escapats de Madrid i d'altres zones de l'Espanya republicana, de manera que el cens poblacional a penes s'havia mogut dels 18.000 habitants que tenia abans que esclatàs la rebel·lió militar de Franco i els seus generals. Josep Palàcios va nèixer aquell dia, l'endemà de sant Josep, al carrer de la Punta, exactament a la mateixa casa on havia nascut setze anys abans Joan Fuster;¹ una casa estreta, de jornal·ler, les parets de la qual podies tocar amb els dits de la mà si et posaves al mig i estiraves els braços, i que encara avui conserva la seua condició humil, a pesar dels endreços efectuats en els últims vuitanta anys. Tot i la modèstia de les proporcions i l'exigüitat

¹ «No sé si t'he dit que ha nascut en el mateix poble, en el mateix carrer, la mateixa casa i la mateixa habitació que jo (a molts anys de distància, però, i naturalment de pares distints...)», Carta de Joan Fuster a Oriol Folch, datada el 4 de març de 1958, Centre de Documentació Joan Fuster, AJFO / Biblioteca de Catalunya.